

20242454314

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 и член 19 став 2 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21 и 74/24), Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

ОДЛУКА ЗА КУПУВАЊЕ И ПРОДАВАЊЕ ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА ПРИВРЕМЕНА И НА ДЕФИНИТИВНА ОСНОВА ОД СТРАНА НА НАРОДНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

I. Општи одредби

1. Со оваа одлука се пропишуваат општите услови и правила за купување и продавање хартии од вредност на привремена и на дефинитивна основа, коишто Народната банка на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) ги спроведува за обезбедување или повлекување ликвидност од банкарскиот систем.

2. Типовите на хартиите од вредност од точката 1 од оваа одлука се утврдени од страна на Извршниот одбор на Народната банка во Листа на хартии од вредност за спроведување монетарни операции.

3. Народната банка спроведува купопродажни трансакции со хартии од вредност за обезбедување или повлекување ликвидност со банки, филијали на странски банки и штедилници (во натамошниот текст: учесникот/учесниците) коишто ги исполнуваат следниве критериуми:

- имаат обврска за задолжителна резерва и
- учесници се во Македонскиот интербанкарски платен систем (во натамошниот текст: МИПС).

Покрај критериумите од ставот 1, при склучување трансакции на привремена основа, учесниците треба да ги исполнуваат и следниве критериуми:

- имаат пристап до електронскиот систем на Народната банка (во натамошниот текст: електронски систем) и
- имаат склучено генерален репо-договор со Народната банка.

4. По исклучок од точката 3 од оваа одлука, Народната банка купува хартии од вредност на привремена основа за обезбедување девизна ликвидност во евра, врз основа на кредитна (репо) линија во евра од Европската централна банка во согласност со глава III од ова одлука, само со банки и филијали на странски банки (во текстот од глава III: банки).

5. Извршниот одбор одлучува за типот на трансакцијата за купување и продавање хартии од вредност (на привремена или на дефинитивна основа) и типот на тендерот.

При купувањето и продавањето хартии од вредност на привремена основа за обезбедување или повлекување денарска ликвидност, Извршниот одбор одлучува за каматната стапка при тендер со износи и/или максималната каматна стапка при тендер со максимална каматна стапка, понудениот износ, како и за други карактеристики на аукциите.

При купувањето и продавањето хартии од вредност на привремена основа за обезбедување девизна ликвидност во евра, Извршниот одбор одлучува за понудениот износ на аукцијата и рочноста на трансакцијата.

При купувањето и продавањето хартии од вредност на дефинитивна основа, Извршниот одбор одлучува за начинот на склучување на трансакциите, каматната стапка, хартиите од вредност коишто се предмет на тргување, како и други карактеристики на трансакциите.

II. Купување и продавање хартии од вредност на привремена основа за обезбедување или повлекување денарска ликвидност

6. Народната банка купува, односно продава хартии од вредност на привремена основа за обезбедување или повлекување денарска ликвидност, преку склучување репо-трансакции.

7. Народната банка ги спроведува репо-трансакциите од точка 6 од оваа одлука, преку непосредно склучување трансакции со поединечен учесник или преку организирање аукција.

Објавување проспекти за аукција

8. На денот на одржувањето на аукцијата Народната банка преку електронски систем доставува проспекти до сите учесници, во кој се наведени условите за учество на аукцијата.

9. Во проспектиот се наведуваат:

- датумот на одржувањето на аукцијата;
- времето на одржувањето и времето на приемот на понуди за учество на аукцијата;
- ознаката на аукцијата во следниов формат ROYYYY/NNN-DDD, односно RPYYYYY/NNN-DDD при што:
 - RO означува репо-трансакција за обезбедување ликвидност, а RP означува репо-трансакција за повлекување ликвидност;
 - YYYY ја означува годината во која се одржува аукцијата;
 - NNN претставува реден број на аукцијата којашто се одржува во тековната година, и
 - DDD го означува бројот на денови на достасување на репо-трансакцијата;
- типот на тендерот;
- датумот на купување на хартиите од вредност;
- деновите на достасување на репо-трансакцијата;
- датумот на реоткуп на хартиите од вредност;
- износот (изразен во денари);
- репо каматната стапка наведена со точност од две децимали, кај тендер со износи;
- минималната каматна стапка при обезбедување ликвидност, односно максималната каматна стапка при повлекување ликвидност со точност од две децимали, кај тендер со каматни стапки;
- ИСИН, односно бројот на аукцијата на хартиите од вредност во случај на спроведување репо-трансакции за повлекување ликвидност.

Учесниците можат да учествуваат на аукцијата со една понуда.

Проспектиот може да содржи и други елементи, во согласност со генералниот репо-договор.

Понуди за аукција

10. Учесниците учествуваат на аукцијата со доставување понуди до Народната банка во времето предвидено за прием на понуди.

Понудите за учество на аукцијата се доставуваат преку електронскиот систем.

Во времето за прием на понудите, Народната банка нема увид во податоците коишто учесниците ги наведуваат во понудите доставени преку електронскиот систем.

Во случај на технички проблеми на страна на учесникот при користењето на електронскиот систем, учесникот учествува на аукцијата со доставување понуди до Народната банка преку електронска пошта или телефонски разговор кон локал којшто се снима, по завршување на времето предвидено за прием на понуди, но најдоцна до времето во просpektот определено за одржување на аукцијата.

Народната банка е должна да обезбеди тајност на содржината на понудите од учесниците на аукциите.

11. Кај тендер со износи за повлекување ликвидност, понудата содржи само износ. Кај тендер со износи за обезбедување ликвидност, покрај износ, понудата содржи и:

– ИСИН, односно бројот на аукцијата на хартиите од вредност коишто се користат како обезбедување;

– номинален износ на хартиите од вредност коишто се користат како обезбедување.

Кај тендер со каматни стапки за повлекување или за обезбедување ликвидност, покрај елементите од став 1 од оваа точка, во понудата се наведува и репо каматна стапка со точност од две децимали.

Покрај наведените елементи од став 1 и 2 од оваа точка, понудите содржат и:

– сметка во МИПС, и

– сметка на хартиите од вредност во депозитар на хартии од вредност.

12. Минималниот износ за учество на аукција изнесува 10.000.000 денари. Секое зголемување над минималниот износ се врши со додавање заокружени износи од 1.000.000 денари.

13. Народната банка прифаќа како обезбедување хартии од вредност чијшто рок на достасување е подолг од датумот на реоткуп најмалку два работни дена и кај кои нема исплата на купонска камата во периодот до достасување на репо-трансакциите.

14. Доставените понуди се неотповикливи по истекот на утврдениот термин за прием на понуди.

15. Понудите коишто не ги исполнуваат условите предвидени во оваа одлука не се прифаќаат.

Принципи на распределба на понудите и резултати од аукцијата

16. По истекот на времето за прием на понуди, зависно од типот на тендерот, Народната банка ги распределува понудите според следниве принципи:

– Во случај кога се применува тендер со износи, а вкупната побарувачка ја надминува понудата, понудите се распределуваат сразмерно на аукцираниот износ (принцип на сразмерна распределба). Доколку Народната банка нуди неограничен износ, понудите на учесниците се прифаќаат во целост.

– Во случај кога се применува тендер со каматни стапки, понудите се распределуваат според принципот на приоритет на понудената каматна стапка, и тоа почнувајќи од најниската каматна стапка кај тендерот за повлекување ликвидност, односно највисоката каматна стапка кај тендерот за обезбедување ликвидност. Доколку се случи повеќе учесници да понудат иста каматна стапка, а вкупната побарувачка ја надминува понудата, понудите се распределуваат сразмерно на аукцираниот износ (принцип на сразмерна распределба).

Понудите се распределуваат, во согласност со принципот на сразмерна распределба според формулата:

$$P = A \cdot (V2/V1)$$

каде што:

P = прифатениот дел од понудата на учесникот, чијашто понудена каматна стапка е еднаква на најниската (највисоката) прифатена каматна стапка;

A = аукцираниот износ по најниска (највисока) прифатена каматна стапка на учесникот;

V1 = вкупниот аукциран износ од сите понуди по најниска (највисока) прифатена каматна стапка;

V2 = вкупниот износ којшто Народната банка ќе го прифати од сите понуди по најниска (највисока) прифатена каматна стапка.

Доколку при сразмерната распределба, како резултат на математичко заокружување на распределените износи, се јави потреба од зголемување на износот, Народната банка има право да го зголеми реализираниот износ во однос на понудениот.

17. Резултатите од аукцијата содржат прифатени и/или неприфатени понуди.

Прифатените понуди се реализираат според понудените услови и во согласност со резултатите од аукцијата.

Сите неприфатени понуди на аукцијата остануваат без последици.

18. Народната банка по електронски пат ги известува учесниците дека се објавени резултатите од аукцијата.

Секој учесник има пристап до сопствените резултати од аукцијата, преку електронскиот систем.

19. Сите учесници имаат пристап до вкупните резултати од секоја аукција преку електронскиот систем.

Во случај на тендер со износи, вкупните резултати од аукцијата содржат податоци за вкупната побарувачка и вкупниот реализиран износ.

Во случај на тендер со каматни стапки, освен податоците од став 1 од оваа точка, вкупните резултати од аукцијата содржат и податоци за пондерираната (просечна) каматна стапка на аукцијата, минималната и максималната каматна стапка од прифатените понуди.

Пондерираната (просечна) каматна стапка се пресметува според формулата:

$$\text{Пондерирана каматна стапка} = \frac{\sum_{i=1}^n KS_i \cdot P_i}{\sum_{i=1}^n P_i}$$

каде што:

KS = каматната стапка на прифатената понуда;

P = износот на прифатената понуда;

N = бројот на прифатени понуди.

Нарушување на процесот на аукција

20. Прекинување на процесот на аукција може да настане поради:

– прекин на електрично напојување;

- нефункционирање на комуникациската опрема и сервери;
- дејство на виша сила (*vis major*) и
- останати фактори коишто предизвикуваат нарушување на непрекинатоста на аукцискиот процес.

При настанување на кој било од наведените ризици, аукцијата се поништува. Народната банка дополнително ги известува учесниците за датумот и времето на одржувањето на следната аукција.

21. Во случај на технички проблеми при користење на електронскиот систем, Народната банка ги известува учесниците за проспектот и резултатите од аукцијата преку телефон, електронска пошта или друг начин на известување. Учесниците ги доставуваат понудите до Народната банка преку телефонски разговор кон локал чиишто разговори се снимаат, електронска пошта или друг начин на писмено известување.

III. Купување хартии од вредност на привремена основа за обезбедување девизна ликвидност во евра на банките, врз основа на кредитна (репо) линија во евра од Европската централна банка

22. Народната банка купува хартии од вредност на привремена основа за обезбедување девизна ликвидност во евра на банките, преку склучување репо-трансакции со банките, во согласност со одредбите од точка 4.

Народната банка ги спроведува репо-трансакциите од став 1 на оваа точка, врз основа на кредитната (репо) линија во евра обезбедена со хартии од вредност и одобрена на Народната банка од Европската централна банка, заради обезбедување ликвидност во евра за централните банки на земји коишто не се дел од еврозоната.

За кредитната (репо) линија во евра со Европската централна банка важат Посебните услови за одобрување средства за монетарна поддршка на обезбедена основа на централните банки и монетарните власти коишто не се дел од еврозоната (*Special Conditions on the granting of monetary policy credit against collateral to foreign central banks and monetary authorities*).

23. Народната банка ги спроведува репо-трансакциите од точка 22 од оваа одлука, преку организирање аукција со примена на тендер со ограничен износ.

Каматната стапка и понудениот износ на аукцијата се утврдени од страна на Народната банка, а банките аукцираат само со износи.

Каматната стапка е еднаква на каматната стапка утврдена во согласност со Посебните услови за одобрување средства за монетарна поддршка на обезбедена основа на централните банки и монетарните власти коишто не се дел од еврозоната (*Special Conditions on the granting of monetary policy credit against collateral to foreign central banks and monetary authorities*).

Објавување проспект за аукција

24. На денот на одржувањето на аукцијата, Народната банка на интернет-страницата објавува проспект, во кој се наведени условите за учество на аукцијата во согласност со точка 22 од оваа одлука и каматната стапка утврдена во согласност со точка 23 став 3 од оваа одлука.

25. Во согласност со условите објавени во проспектот од точка 24, Народната банка го објавува образецот за доставување понуди од страна на банките на интернет-страницата.

Проспектот и образецот се доставуваат и до сите банки преку електронска пошта.

Понуди за аукција

26. Банките учествуваат на аукцијата со доставување понуди до Народната банка, во времето предвидено за прием на понуди.

Понудите за учество на аукцијата од став 1 на оваа точка, содржани во образецот во согласност со точка 25, се доставуваат до Народната банка, преку електронска пошта или факс.

Народната банка е должна да обезбеди тајност на содржината на понудите од учесниците на аукциите.

27. Минималниот износ за учество на аукција изнесува 150.000 евра. Секое зголемување над минималниот износ се врши со додавање заокружени износи од 15.000 евра.

28. Народната банка прифаќа како обезбедување хартии од вредност чијшто рок на достасување е подолг од датумот на реоткуп најмалку два работни дена и кај кои нема исплата на купонска камата во периодот до достасување на репо-трансакциите.

29. Доставените понуди се неотповикливи по истекот на утврдениот термин за прием на понуди.

30. Понудите коишто не ги исполнуваат условите предвидени во оваа одлука не се прифаќаат.

Принципи на распределба на понудите и резултати од аукцијата

31. По истекот на времето за прием на понуди, во случај кога вкупната побарувачка ја надминува понудата, понудите се распределуваат сразмерно на аукцираниот износ (принцип на сразмерна распределба).

Доколку при сразмерната распределба, како резултат на математичко заокружување на распределените износи, се јави потреба од зголемување на износот, Народната банка има право да го зголеми реализираниот износ во однос на понудениот.

32. Резултатите од аукцијата содржат прифатени и/или неприфатени понуди.

Прифатените понуди се реализираат според понудените услови и во согласност со резултатите од аукцијата.

Сите неприфатени понуди на аукцијата остануваат без последици.

33. Народната банка ги објавува вкупните резултати од аукцијата на интернет-страницата. Резултатите од аукцијата содржат податоци за вкупната побарувачка и вкупниот реализиран износ.

34. Народната банка ги доставува поединечните резултати за репо-трансакциите до секоја банка, преку електронска пошта.

35. Банките доставуваат потврда до Народната банка преку електронска пошта за добиените резултати, во рок од 15 минути од нивниот прием.

36. На денот на порамнувањето, најдоцна до 10 часот претпладне, Народната банка ја доставува заклучницата за секоја репо-трансакција до банките преку електронска пошта. Банките ја доставуваат заклучницата назад до Народната банка во рок од 30 минути од приемот, потпишана од овластено лице на банката.

Нарушување на процесот на аукција

37. Прекинување на процесот на аукција може да настане поради:

- прекин на електрично напојување;
- нефункционирање на комуникациската опрема и сервери;
- дејство на виша сила (*vis major*) и
- останати фактори коишто предизвикуваат нарушување на непрекинатоста на аукцискиот процес.

При настанување на кој било од наведените ризици, аукцијата се поништува. Народната банка дополнително ги известува учесниците за датумот и времето на одржување на следната аукција.

IV. Купување и продавање хартии од вредност на дефинитивна основа

38. Народната банка купува, односно продава хартии од вредност на дефинитивна основа преку непосредно склучување трансакции со поединечни учесници или по аукциски пат.

39. Условите за купување и продавање хартии од вредност на дефинитивна основа се регулираат со склучување договор или тикет помеѓу Народната банка и учесникот.

V. Порамнување на трансакциите за купување и продавање хартии од вредност на привремена и на дефинитивна основа

40. Порамнувањето на трансакциите за купување и продавање хартии од вредност на привремена и на дефинитивна основа се врши во согласност со важечките правни прописи на Народната банка во оваа област, Правилата за работа на ТАРГЕТ2 донесени од Европската централна банка и општите услови за работа на меѓународните депозитари каде што се регистрирани хартиите од вредност коишто се издадени на меѓународните финансиски пазари.

41. Доколку учесникот со кој Народната банка склучила трансакција за купување, односно продавање хартии од вредност на привремена или на дефинитивна основа не уплати соодветен паричен износ, односно не пренесе соодветен износ на хартии од вредност на денот на порамнувањето, трансакцијата ќе се смета за неважечка, а учесникот е должен да ѝ плати на Народната банка казнена камата на договорениот паричен износ во трансакцијата, за еден работен ден.

Банката е должна да ја плати казнената камата во согласност со став 1 од оваа точка во рок од осум работни дена од денот на настанувањето на обврската.

42. Доколку на датумот на реоткуп банката не ги врати паричните средства кај репо-трансакциите за обезбедување ликвидност, односно хартиите од вредност кај репо-трансакциите за повлекување ликвидност, Народната банка ги наплаќа побарувањата со извршување на инструментот за обезбедување (парични средства или хартии од вредност).

VI. Завршни одредби

43. Со влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа од страна на Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 177/21).

44. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 02 - 40305/9
28 ноември 2024 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народната банка на
Република Северна Македонија,
д-р **Анита Ангеловска-Бежоска**, с.р.